

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

จากภาวะปัจจุบันที่ปรากฏคดีอาชญากรรมขึ้นอย่างมากมาย และคดีส่วนใหญ่มักพบว่ามีความรุนแรง อาวุธปืนเป็นส่วนประกอบในการประกอบอาชญากรรม ทำให้ภาครัฐมีแนวความคิดที่จะควบคุมอาวุธปืนอย่างเข้มงวดเนื่องจากเห็นว่าปืนเป็นอาวุธที่มีอันตรายร้ายแรง ผู้ที่เป็นสุจริตชนทั่วไปไม่มีความจำเป็นต้องพกพาอาวุธปืน ผู้ที่มีอาวุธปืนจึงต้องสงสัยไว้ก่อนว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น หากสามารถทำให้สังคมปลอดอาวุธปืนแล้ว ก็น่าจะทำให้สังคมปลอดอาชญากรรมได้ แต่ก็มีผู้โต้แย้งแนวคิดดังกล่าว โดยอ้างเหตุผลสนับสนุนว่า อาชญากรรมที่มีอาวุธปืนเป็นส่วนประกอบนั้นกว่าร้อยละ 90 จะเป็นอาวุธปืนเถื่อนแทบทั้งสิ้น เนื่องจากปืนเถื่อนไม่มีหลักฐานที่จะตรวจสอบไปถึงเจ้าของหรือผู้กระทำความผิดได้ อันเป็นเหตุให้อาชญากรรมมักนิยมใช้ปืนเถื่อนประกอบอาชญากรรม นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่อาจให้ความคุ้มครองดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึงตลอดเวลา ดังนั้นประชาชนจึงควรมีสติทริเสรีภาพในการมีอาวุธปืนเพื่อใช้ป้องกันตนเองจากการถูกทำร้ายได้

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากแนวคิดที่แตกต่างกันโดยต่างก็มีเหตุผลที่สมควรด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้น การจะดึงความเห็นของทั้งสองฝ่ายให้มาอยู่รวมกันในจุดที่สมดุล จะต้องมีการประนีประนอมด้วยหลักการที่สมเหตุสมผล ซึ่งจากการวิเคราะห์หลักการว่าด้วยสิทธิเสรีภาพในบทที่ 2 แล้วอาจกล่าวได้ว่า สิทธิเสรีภาพของบุคคลมีมาแต่กำเนิดเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ทุกคนพึงมีสิทธิในการปกป้องชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ตลอดจนการเตรียมการป้องกันตนเองด้วยเครื่องมือที่ตนเองมีความมั่นใจและแน่ใจในสมรรถนะว่าสามารถหยุดยั้งภัยอันตรายนั้นได้ ซึ่งถือเป็นเสรีภาพส่วนบุคคลของแต่ละคน

ในขณะที่เดียวกันเมื่อมองในแง่ความปลอดภัยของสังคม การปล่อยเสรีให้บุคคลมีอาวุธปืนได้อย่างที่ต้องการอาจนำมาซึ่งภัยอันตรายอันละเมิดต่อความปลอดภัยของสังคมโดยรวม ซึ่งสังคมย่อมมีสิทธิที่จะป้องกันตนเองให้พ้นภัยอันตรายได้เช่นเดียวกัน โดยการกำหนดมาตรการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนของบุคคลดังกล่าว ซึ่งเป็นสิทธิของสังคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวแม้จะมีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมก็ตามแต่ในขณะเดียวกันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพแห่งปัจเจกชนด้วย ซึ่งกฎหมายที่จะมีบทบัญญัติที่ก้าวล่วงเข้าไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ดังกล่าวได้โดยไม่เป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญรวมทั้งยังคงยืนยันหลักการเป็น "นิติรัฐ" ได้นั้น จะต้อง มีหลักในการให้อำนาจอรัฐจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ในขณะเดียวกันก็จำกัดขอบเขต การใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวไว้ด้วยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังนั้นอำนาจของรัฐที่จะใช้จำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลต้องกระทำตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัดเพียงเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาถึงสัดส่วน ความเหมาะสมพอดีในการรักษาดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะกับการ จำกัดสิทธิของปัจเจกชน ซึ่งได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน

เมื่อกลับมาพิจารณา " พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490" ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนเพียงฉบับเดียวที่บังคับใช้อยู่ใน ปัจจุบัน และมีอายุกว่า 50 ปีแล้ว สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร เพื่อให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสามารถควบคุมอาชญากรรมไปพร้อม ๆ กับการทำให้ประชาชนมีความรู้สึก ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยไม่มีความรู้สึกว่าการรอนสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้บัญญัติรับรองไว้

จากการศึกษากฎหมายดังกล่าวพบว่ามีปัญหาข้อขัดข้องแยกเป็นประเด็นหลักใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความชัดเจนของบทบัญญัติ
2. ปัญหาหลักเกณฑ์การขออนุญาตมี ใ้ และพาอาวุธปืนติดตัว
3. ปัญหาเกี่ยวกับการพาอาวุธปืนติดตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต
4. ปัญหาเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขภายหลังการได้รับใบอนุญาต
5. ปัญหาเรื่องความเหมาะสมของไทย

แนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องดังกล่าว ผู้เขียนใช้วิธีศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมาย อาวุธปืนของต่างประเทศ ทั้งจากประเทศที่อยู่ใกล้เคียง ที่มีสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง กับประเทศไทยและประเทศที่มีสภาพแตกต่างกับประเทศไทยโดยสิ้นเชิง รวม 4 ประเทศ ได้แก่ อังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา เพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อด้อยในกฎหมายอาวุธปืน ของประเทศต่าง ๆ แล้วจึงนำเฉพาะข้อดีที่เหมาะสมใกล้เคียงกับสภาพข้อเท็จจริงในประเทศไทยมา ประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทย ให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน

จากการศึกษาโครงสร้างของกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนของแต่ละประเทศ พอสรุปได้ดังนี้

ประเทศอังกฤษ มีการควบคุมไม่ให้ประชาชนมีและใช้อาวุธปืนอย่างจริงจัง ไม่เว้นแม้แต่ตำรวจซึ่งทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของบ้านเมือง มาตรการควบคุมเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอมีอาวุธปืนเบื้องต้น โดยมีการรับรองยืนยันการตรวจสอบจากหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ อีกทั้งกำหนดให้คำร้องขอใบอนุญาต และใบอนุญาตอาวุธปืนต้องติดรูปถ่ายผู้ขอมีอาวุธปืนไว้ด้วย และเมื่อได้รับใบอนุญาตดังกล่าวแล้วต้องดูแลรักษาอาวุธปืนให้ดี เพราะถ้ามีการสูญหายหรือถูกขโมยถือว่าผู้ครอบครองอาวุธปืนไม่ระมัดระวังในการเก็บรักษา ถือเท่ากับเป็นการก่ออาชญากรรมเลยทีเดียว

การควบคุมอาวุธปืนของประเทศไทยมีการแยกประเภทตามความร้ายแรง ลำดับความร้ายแรงดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดบุคคลผู้มีอำนาจในการอนุมัติใบอนุญาต หลักเกณฑ์ความเข้มงวดในการขอใบอนุญาตตลอดจนกำหนดบทลงโทษที่มีความแตกต่างกันในแต่ละระดับ โดยแยกประเภทปืนกีฬาและปืนล่าสัตว์ออกมาควบคุมแยกไว้ต่างหาก เช่น กรณีปืนกีฬาการควบคุมจะกำหนดให้ใช้อาวุธปืนนั้นภายในสถานที่ที่กำหนดคือชมรมยิงปืนหรือสโมสรยิงปืนที่มีการซ้อมยิงเป้า การพกพาอาวุธปืนกีฬา (ปืนอัดลม) ติดตัวอาจไม่มีความผิดหากมีหลักฐานมาแสดงได้ว่าเป็นสมาชิกของชมรมหรือสโมสรดังกล่าว

ประเทศมาเลเซียกฎหมายอาวุธปืนจะมีโครงสร้างคล้ายคลึงกับกฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทยมากที่สุด เริ่มจากการขออนุญาตมี และใช้อาวุธปืนและการขออนุญาตพกพาอาวุธปืนโดยจะต้องมีการขออนุญาตจากผู้มีอำนาจทั้งสองกรณี การอนุญาตก็จะพิจารณาจากเหตุผลของการมีไว้ในครอบครอง ยึดถือ หรือควบคุม และยังต้องพิจารณาอีกว่าการอนุญาตจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของสาธารณชนหรือต่อผลประโยชน์ของสาธารณชนด้วย และกฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทยจะมีระบบการตรวจสอบที่ต่อเนื่องไม่ขาดตอน เพราะประเทศมาเลเซียกำหนดให้ใบอนุญาตอาวุธปืนและใบอนุญาตพกพาอาวุธปืนมีอายุเพียง 1 ปี จึงต้องมีการขอต่อใบอนุญาตใหม่ซึ่งเท่ากับจะมีข้อมูลต่อเนื่องทั้งทันสมัย โดยรายการต่าง ๆ ของใบอนุญาตอาวุธปืนหรือใบอนุญาตพกพาอาวุธปืนทุก ๆ ใบที่ออกให้จะลงไว้ในทะเบียนซึ่งอธิบดีตำรวจแห่งรัฐเก็บรักษาไว้ตามรูปแบบและวิธีการและสถานที่ดังที่กำหนดไว้ทำให้รัฐสามารถทราบความเคลื่อนไหวและสภาพของการใช้งานของอาวุธปืนได้ตลอดเวลา นับว่าเป็นมาตรการที่สามารถควบคุมการใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ประเทศมาเลเซียจะให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาอาวุธปืนภายหลังจากที่ได้รับใบอนุญาตแล้วอีกด้วย เพราะถ้าบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตแล้วละเลยไม่ดูแลปล่อยให้อาวุธปืนสูญหาย จะต้องมิโทษทางอาญาด้วย กฎหมายอาวุธปืนของมาเลเซียจึงมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเดินทางออกนอกประเทศของผู้ได้รับใบอนุญาตให้ครอบครองอาวุธปืน ถ้ามีกำหนดเวลาเกินกว่า 3 เดือน ต้องมีการฝากหรือโอนอาวุธปืนดังกล่าวไว้แก่บุคคลที่กฎหมายให้อนุญาต หรือฝากไว้ที่สถานีตำรวจ

ประเทศสิงคโปร์ ก็มีโครงสร้างกฎหมายทั่วไปคล้ายกับของประเทศไทยแต่กฎหมายอาวุธปืนของประเทศสิงคโปร์จะมีความเด่นที่การลงโทษที่รุนแรงน่ากลัว ทั้งกำหนดโทษขั้นต่ำไว้สูง และมีโทษโดยด้วยหยาบอีก นอกจากนี้ยังกำหนดข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการครอบครองอาวุธปืนเกินกว่า 2 กระบอก โดยถือว่าเข้าข่ายเป็นผู้ค้าอาวุธ

โทษตามกฎหมายอาวุธปืนของประเทศสิงคโปร์ยังครอบคลุมไปถึงบุคคลข้างเคียงที่มีพฤติการณ์ในทางรู้เห็นเป็นใจกับผู้กระทำความผิดอีกด้วย ซึ่งมีผลดีในทางที่จะทำให้มีการคอยระวังสอดส่องพฤติกรรมของคนในสังคมด้วยกันเอง และเนื่องจากประเทศสิงคโปร์เคยเข้าร่วมสหพันธ์กับประเทศมาเลเซียจึงมีบทบัญญัติบางเรื่องเหมือนกับกฎหมายของประเทศมาเลเซีย เช่น การกำหนดมาตรการดูแลรักษาอาวุธปืนภายหลังจากที่ได้รับใบอนุญาตแล้ว กรณีผู้นั้นต้องเดินทางออกนอกประเทศ แต่กฎหมายอาวุธปืนประเทศสิงคโปร์กำหนดเวลาไว้สั้นกว่า คือมีกำหนดเวลาเกินกว่า 1 เดือน ก็ต้องดำเนินการฝากอาวุธปืนดังกล่าวกับบุคคลที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่จำต้องปล่อยให้ประชาชนมีอาวุธปืนได้อย่างเสรี อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากประวัติศาสตร์การต่อสู้อันยาวนาน แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีการควบคุมการมี ใช้และพกพาอาวุธปืนติดตัวเสียเลย หากแต่รัฐใช้วิธีควบคุมทางอ้อมโดยอาศัยการที่เป็นประเทศผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและขนส่งอาวุธปืน จึงใช้ประโยชน์จากกิจการดังกล่าว ควบคุมการซื้อขายและการจดทะเบียนปืนโดยผลึกภาระในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ต้องการซื้อปืน ให้เป็นหน้าที่ของตัวแทนจำหน่าย (Dealer) เป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนรัฐจะเป็นผู้ตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งมีผลดีทั้งในทางประสิทธิภาพและเป็นการลดภาระของรัฐไปได้อย่างมาก กฎหมายอาวุธปืนของประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้า การขนส่งข้ามระหว่างรัฐและประเทศ การควบคุมจึงกระทำได้ตั้งแต่สินค้าออกจากโรงงานจึงถึงการขนส่ง แต่ในส่วนของรายละเอียดปลีกย่อยเรื่องการขออนุญาตต่าง ๆ จะกำหนดอยู่ในกฎหมายของแต่ละมลรัฐ

กฎหมายอาวุธปืนของประเทศสหรัฐอเมริกา ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดเขตในการห้ามการครอบครองอาวุธปืนเพื่อความปลอดภัย เช่น เขตโรงเรียน หรือในสถานที่ราชการ และยังมีแนวคิดที่จะห้ามมาตรการและเครื่องมือสมัยใหม่สำหรับป้องกันเด็กเลียนแบบการกระทำจากภาพยนตร์ โดยกำหนดให้มีการลือคออาวุธปืนโดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ลือคออาวุธปืน ซิมการ์ดเซ็นเซอร์ ลายพิมพ์นิ้วมือเจ้าของอาวุธปืน นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะมีการกำหนดมาตรการควบคุมการรักษาความปลอดภัยจากอาวุธปืนที่เข้มงวดขึ้น เช่น แนวคิดในการให้มีการอบรมการใช้อาวุธปืน (Take Course) ก่อนมีการให้อนุญาตต่าง ๆ รวมทั้งแนวความคิดในการควบคุมความรับผิดชอบของเจ้าของอาวุธปืนที่ละเลยไม่ดูแลจัดเก็บอาวุธปืนให้อยู่ในที่ปลอดภัยอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปคือกฎหมายอาวุธปืนของทั้ง 4 ประเทศ ให้สิทธิประชาชนมีและใช้อาวุธปืนได้ แต่มีเงื่อนไขการควบคุมที่มีความเข้มงวดรุนแรงแตกต่างกัน ทั้งข้อกำหนด เงื่อนไข วิธีการควบคุม ตลอดจนงบประมาณ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของสาธารณชนในสังคมเป็นสำคัญ ความเข้มงวดจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ถ้ามองในแง่ของมาตรการ การขออนุญาตมี ใช้และพกพาอาวุธปืน ประเทศอังกฤษจะมีการควบคุมอาวุธปืนที่เข้มงวดที่สุด แต่ถ้ามองในแง่อาชญาวิทยาในเรื่องการยับยั้งไม่ให้กระทำความผิด ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียจะมีความเด่นในเรื่องโทษที่รุนแรงและน่าหวาดหวั่นทำให้ไม่กล้ากระทำความผิดมากที่สุด ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาไม่สามารถก้าวล่วงเข้าไปควบคุมอาวุธปืนของปัจเจกชนได้มากเพราะการมีอาวุธปืนไว้ป้องกันตัวถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่ได้รับรองโดย Bill of Rights ตามบทแก้ไขที่ 2 ของรัฐธรรมนูญ แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้วิธีการควบคุมทางอ้อมแทน กฎหมายอาวุธปืนของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีมาตรการควบคุมอาวุธปืนที่อ่อนกว่าทุกประเทศ ดังนั้นผู้เขียนจึงขอสรุปและลำดับความเข้มงวดของมาตรการควบคุมอาวุธปืน เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ คือ

1. ระบบควบคุมเข้มงวด ได้แก่ ประเทศอังกฤษ
2. ระบบควบคุมปานกลาง ได้แก่ ประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์
3. ระบบควบคุมเสรี ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ซึ่งเมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์กฎหมายอาวุธปืนดังกล่าวแล้วพอจะหาแนวทางการแก้ปัญหากฎหมายของไทยได้ตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1. **ปัญหาเกี่ยวกับความชัดเจนของบทบัญญัติ** พระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ.2490 ถือเป็นกฎหมายอาญาประเภทหนึ่ง จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องตีความโดยเคร่งครัดเช่นกฎหมายอาญาทั่วไป ประเด็นความหมายของคำว่า "การมีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง" , "การพาอาวุธปืนติดตัว" ที่ไม่ชัดเจนอาจมีผลทำให้กฎหมายอาวุธปืนของไทยไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพตาม เจตนารมณ์เพราะต้องเบี่ยงเบนไปมาตามดุลพินิจของผู้มีอำนาจพิจารณาในแต่ละข้อเท็จจริงจนเกิดผลที่ประหลาด (Bizarre result) และยังเป็นปัญหาสำคัญซึ่งนำไปสู่ปัญหาการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบของเจ้าพนักงานตำรวจผู้เกี่ยวข้องในหลายกรณี จึงสมควรพิจารณากำหนดให้เป็นที่แน่ชัดในทางใดทางหนึ่งเพื่อขจัดโอกาสในการใช้อำนาจโดยมิชอบทางการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน ซึ่งผู้เขียนขอเสนอแนะ ดังนี้

แนวทางปรับปรุง บัญญัติคำนิยามศัพท์ในมาตรา 4 (6) คำว่า "มี" หมายความว่า มีกรรมสิทธิ์หรือมีไว้ในครอบครองให้ชัดเจนว่า การมีไว้ในครอบครองถือตามความเป็นจริง เพื่อให้สมเจตนารมณ์ของกฎหมายและถูกต้องในการตีความอาญาที่ต้องตีความโดยเคร่งครัดตามตัวอักษร

เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าแนวของต่างประเทศไม่มีปัญหาการตีความดังกล่าวเพราะการมีการครอบครองถือหลักบุคคลทั่วไปเข้าใจ คือการครอบครองตามความเป็นจริงและบางประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ ยังกำหนดโทษกับบุคคลที่เพียงแต่รู้ สมคบ หรือคบหากับบุคคลที่กระทำความผิดโดยการมีอาวุธไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องรับโทษด้วย จึงเห็นได้ว่าแนวต่างประเทศเข้มงวดการตีความให้บังคับเพื่อประโยชน์ สาธารณชนมากกว่าปัจเจกชนเป็นการปิดช่องว่างดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่าบางประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซีย ได้กำหนดถึงความผิดว่าบุคคลใดครอบครอง ยึดถือหรือควบคุมซึ่งอาวุธปืนโดยมิได้รับอนุญาตจากอธิบดีตำรวจแห่งรัฐซึ่งผู้ยื่นคำขอมีถิ่นที่อยู่ถือว่ามีความผิด จึงเห็นได้ว่าการบัญญัติกฎหมายในส่วนความหมายที่ว่าการครอบครองนั้นชัดเจนเพราะใช้การครอบครอง การยึดถือและยังใช้คำว่าควบคุมอันน่าจะมีความหมายได้ชัดเจนกว่าของประเทศไทย

ส่วนการพาอาวุธปืนติดตัวมีปัญหาคำความหมายของคำว่า " อาวุธปืน " ซึ่งตามความหมายใน พระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 4 (1) ที่ว่าอาวุธปืน หมายความว่ารวมตลอดถึง อาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนโดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันแก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างใดซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงานและส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธนั้นซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง เช่น ล้ำกลิ้ง เครื่องลูกเลื่อน เครื่องลั่นไก เครื่องกระสุน

แต่ในทางปฏิบัติกลับปรากฏว่ามีการเลือกปฏิบัติ เช่น การพาส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนหรืออาวุธปืนที่ไม่สามารถใช้งานได้พาติดตัวถือเป็นความผิดฐานพาอาวุธปืนติดตัวตามกฎหมายมาตรา 8 ทวิ โดยพิจารณาเพียงว่าสิ่งที่พกพาไปนั้นอยู่ในความหมายของคำว่า "อาวุธปืน" เท่านั้น ส่วนในกรณี พาอาวุธปืนติดตัวอาวุธปืนที่สภาพดี เพียงแต่แยกอาวุธปืน และกระสุนปืนต่างหากในลักษณะที่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ทันทีทันใด กลับไม่มีความผิดฐานพาอาวุธปืนติดตัวตามกฎหมายดังกล่าว อันน่าประหลาดสำหรับบุคคลที่ไม่เข้าใจกฎหมายอาวุธปืน

ผู้เขียนวิเคราะห์เห็นว่าควรใช้การตีความในลักษณะทั่วไปคือ ถือว่าเมื่อพาอาวุธปืนติดตัวไปโดยไม่มีใบอนุญาตเมื่อใดก็ถือว่ามีความผิด โดยไม่ต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ว่าสามารถใช้ได้ทันทีทันใดหรือพร้อมจะใช้งานได้สำหรับอาวุธปืนดังกล่าว เพราะเจตนารมณ์เกี่ยวกับการพาอาวุธปืนติดตัวความหมายอาวุธปืนให้มีความหมายตามนิยามศัพท์เพราะต้องการไม่ให้เกิดการหลบเลี่ยงกฎหมายโดยการแยกชิ้นส่วนของอาวุธปืนที่ไม่มีใบอนุญาตซึ่งยากแก่การตรวจสอบชิ้นส่วนนั้น อีกทั้งตัวปืนโดยสภาพบุคคลทั่วไปที่พบเห็นก็ย่อมเกิดความเกรงกลัวอยู่แล้ว แม้จะไม่มีกระสุนก็สามารถข่มขู่บุคคลเพื่อให้กระทำการใด ๆ ให้ ดังนั้นเพื่อความเสมอภาคและเป็นการป้องปรามการเกิดอาชญากรรมที่จะนำอาวุธปืนไปกระทำความผิดทั้งอาวุธปืนประเภทที่จดทะเบียนถูกต้อง และประเภทปืนเถื่อนเพื่อเป็นการหลบเลี่ยงกฎหมายเพียงการแยกอาวุธปืนกับกระสุนปืนเท่านั้น

2. ปัญหาหลักเกณฑ์การขออนุญาตมี ใช้และพาอาวุธปืนติดตัว แยกออกเป็น "หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุญาตมี และใช้ อาวุธปืน" และ "เงื่อนไขการอนุญาตพาอาวุธปืนติดตัว" หลักเกณฑ์ทั้งสองประเภทนี้ถือว่าเป็นมาตรการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งจะทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเลือกใช้มาตรการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้สมเหตุสมผลในลักษณะวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ (Cause) และผล (Effect) นั่นคือพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายในการให้บุคคลมีและใช้อาวุธปืนและความจำเป็นในการออกมาตรการเพื่อควบคุมอาวุธปืนตามเจตนารมณ์ดังกล่าวเพียงเท่าที่กำหนดตามวัตถุประสงค์อย่างเคร่งครัด และจะควบคุมอย่างรวม ๆ ในลักษณะเหวี่ยงแหไม่ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาวุธปืน ๔ พ.ศ.2490 ดังกล่าวแล้ว พบว่ามีเจตนารมณ์ในการให้ความควบคุมใน 3 ลักษณะ คืออาวุธปืนสำหรับใช้ในการป้องกันตัวหรือทรัพย์สินหรือในการกีฬา หรือยิงสัตว์ แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการใช้ประเภทของวัตถุประสงค์นั้นในการกำหนดมาตรการ ควบคุม แต่ใช้ในลักษณะเป็นข้ออ้างในการขอมีอาวุธปืนเท่านั้น ดังนั้นการควบคุมอาวุธปืนของไทยไม่ว่าจะเป็นปืนอัดลมที่มีความรุนแรงน้อยกว่าปืนที่มีอนุภาคในการระเบิดทำลายสูงจะใช้การ

ตรวจสอบและพิจารณา คุณสมบัติของ ผู้ขออนุญาต ตามที่กำหนดในมาตรา 13 ในมาตรฐานเดียวกันหมด ทั้งการตรวจสอบรับรองคุณสมบัติของผู้ร้องขอดังกล่าวปัจจุบันเป็นเพียงการตรวจสอบเบื้องต้นจากเอกสารที่ผู้ร้องขอนำมาเสนอเท่านั้น มิได้มีมาตรการอื่น ๆ ในการรับรองความถูกต้องดังกล่าวแต่อย่างใด การตรวจสอบดังกล่าวจึงน่าจะมีความหละหลวมไม่รัดกุมเพียงพอ

ในเรื่องหลักเกณฑ์ในการให้อาวุธปืนยังมีประเด็นที่น่าปรับปรุงอีกหลายประการเช่น ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต ที่แยกออกเป็นฝ่ายตำรวจและฝ่ายปกครอง จึงมีปัญหาเรื่องการจัดเก็บสถิติ และความเข้มงวดในการใช้ดุลพินิจตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา ซึ่งแนวทางของต่างประเทศทั้งสามระบบต่างมุ่งเน้นไปที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ และรัฐมนตรีเป็นหลักเนื่องจากการปกครองในระบบท้องถิ่นต่างจากบ้านเมืองของไทยที่ยังให้อำนาจฝ่ายปกครองเพราะสมัยอดีตการปกครองของไทยเป็นลักษณะพ่อปกครองลูก เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีจึงได้ให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครอง แต่สภาพปัจจุบันนี้แทบจะเป็นไปไม่ได้ที่พนักงานฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจ ดังกล่าวโดยไม่ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเพราะบุคคลากรมีจำกัดอีกทั้งขาดความสามารถเฉพาะ ทั้งกฎหมายอาวุธปืนถือได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยของประชาชนโดยตรงและป้องปรามอาชญากรรมได้ทางหนึ่ง

เรื่องกำหนดอายุใบอนุญาต

ใบอนุญาตสำหรับให้มีและใช้อาวุธปืนมีกำหนดอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น (มาตรา 23 (3)) ซึ่งหมายความว่าใบอนุญาตดังกล่าวเมื่อได้แล้วเสมือนกับเป็นการได้อย่างถาวร เพราะเมื่อผู้ร้องขอได้ใบอนุญาต ฯ แล้วนำอาวุธปืนกระบอกดังกล่าวไปดัดแปลงสภาพให้ผิดรูปแบบไปจากเดิม เช่น ให้มีประสิทธิภาพร้ายแรงขึ้น หรือนำอาวุธปืนไปกระทำความผิดอื่น ๆ เจ้าหน้าที่งานจะไม่มีโอกาสรู้และไม่มีข้อมูลต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนคดีอาชญากรรมได้อีกทาง นอกจากนี้ถ้าในภายหลังผู้ขออนุญาตขาดคุณสมบัติในการครอบครองอาวุธปืนซึ่งจะต้องมีการเพิกถอนใบอนุญาต แต่เนื่องจากเจ้าพนักงานไม่สามารถรู้ถึงความจริงข้อนี้ได้ผู้นั้นจึงยังคงสามารถครอบครองอาวุธปืนอยู่ได้แม้ว่าจะขาดคุณสมบัติไปแล้ว ในเรื่องนี้จึงเป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการรักษาความปลอดภัยในเชิงรุก

แนวทางปรับปรุง

1. ควรกำหนดความจำเป็นในการขอมิและใช้อาวุธปืนไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายให้แน่นอน เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตตามมาตรา 13 ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน มาตรา 9 เช่นวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อการกีฬา เช่น ปืนอัดลม การอนุญาตควรพิจารณาคุณสมบัติทั่วไป ประกอบกับหลักฐานการเป็นนักกีฬา หรือสังกัดในชมรมกีฬาประเภทใดประเภทหนึ่ง และเพื่อการขอมิการอนุญาตก็ควรอนุญาตโดยง่าย ส่วนใบอนุญาตประเภทอาวุธปืนเพื่อการกีฬาอาจใช้แทนใบอนุญาตพาอาวุธปืนติดตัวได้หากเพื่อนำไปสนามแข่งขัน เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ แต่หากเป็นการอนุญาตอาวุธปืนเพื่อป้องกันตัว ควรต้องมีมาตรการในการพิจารณาคุณสมบัติอย่างละเอียด พร้อมกับตรวจสอบความประพฤติผู้ขออนุญาตประกอบความร้ายแรงของอาวุธปืนนั้นเพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่เป็นอันตรายแก่สาธารณชนเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ

2. การตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ขออนุญาต ควรกำหนดให้มีหน่วยงานรองรับการตรวจสอบโดยทำหน้าที่ตรวจสอบรับรองความถูกต้องเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา

3. ควรกำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจออกใบอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืน เพื่อประโยชน์ในการจัดทำสถิติเก็บข้อมูลไว้ใช้ในทางสืบสวนคดีอาญาต่อไป

4. ควรลำดับความร้ายแรงของอาวุธปืนเป็น 3 ระดับ คือ อาวุธปืนร้ายแรง อาวุธปืนไม่ร้ายแรง และปืนอัดลมที่ใช้ในการกีฬา เพื่อกำหนดลำดับอำนาจในการออกใบอนุญาต เช่นกรณีอาวุธปืนร้ายแรงให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรี อาวุธปืนไม่ร้ายแรงและอาวุธปืนอัดลม ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะได้กำหนดต่อไป

การลำดับความร้ายแรงดังกล่าวยังเป็นประโยชน์สำหรับใช้ในการกำหนดคุณสมบัติผู้ขออนุญาตอาวุธปืนเพื่อเป็นมาตรการรักษาความปลอดภัยเบื้องต้นโดย ถ้าเป็นอาวุธปืนร้ายแรงควรกำหนดให้เพิ่มคุณสมบัติโดยให้มีการอบรม (Take Course) การใช้อาวุธปืนเบื้องต้นหรือต้องมีใบประกาศนียบัตรรับรองการอบรมดังกล่าวจากองค์กรที่ได้การรับรองจากรัฐมาแสดงก่อนมีการขอมิอนุญาตมิและใช้อาวุธปืน และการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นจะต้องมีหน่วยงานรองรับในการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสารที่นำมาแสดง กรณีอาวุธปืนไม่ร้ายแรงอาจใช้คุณสมบัติ

ตามที่กำหนดไว้เดิมได้ ส่วนอาวุธปืนอัดลมการตรวจสอบคุณสมบัติอาจใช้บัตรประจำตัวการเป็นสมาชิกชมรมหรือสโมสร ยิงปืนซึ่งได้รับการรับรองจากรัฐบาลเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นได้

5. ควรกำหนดอายุการใช้งานของใบอนุญาตโดยกำหนดให้ต้องมีการต่อใบอนุญาตทุก 6-10 ปี ในทำนองเดียวกับประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และอังกฤษ โดยการตรวจสอบดังกล่าวจะมีวิธีการคล้ายกับการตรวจสภาพรถเพื่อต่อทะเบียน ทำให้มีการตรวจสอบและเก็บข้อมูลประวัติ และลักษณะประจำของปืนแต่ละกระบอกอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการป้องกันการนำอาวุธปืนไปดัดแปลงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การตรวจสอบสภาพอาวุธปืนควรกำหนดให้ตรวจสอบตั้งแต่ครั้งแรกที่มีการขออนุญาตโดยการใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการตำรวจ โดยการนำอาวุธปืนที่ต้องการขออนุญาตมาทดลองยิงเพื่อเก็บปลอกกระสุนและหัวกระสุนไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการตรวจสอบในภายหลังและยังสามารถใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการสืบสวนคดีที่มีการใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิดได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

การตรวจสอบและเก็บข้อมูลดังกล่าว อาจปรับเปลี่ยนให้เป็นภาระของผู้จำหน่ายอาวุธปืน เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อประหยัดเวลาและงบประมาณของรัฐ ส่วนรัฐจะเป็นผู้ตรวจสอบทะเบียนต่าง ๆ จากผู้จำหน่ายอีกชั้นหนึ่ง และควรมีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ที่ทำการตรวจสอบและเก็บข้อมูล ฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบไว้ด้วย โดยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสามารถนำไปหักลดภาษีนำเข้าอาวุธปืนที่มีอันตรายสูงได้

- เงื่อนไขการอนุญาตพาอาวุธปืนติดตัว

เรื่องการพาอาวุธปืนติดตัวนี้มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการขอมือและใช้อาวุธปืนเพียงแต่เป็นการขอเพิ่มกรณีพิเศษเฉพาะเรื่องเฉพาะราวในความจำเป็นต้องมีการพาอาวุธปืนไปในที่ต่าง ๆ เช่น การเดินทางในท้องที่ซึ่งกำลังอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สงบ หรือในกรณีการพาอาวุธปืนก็พาเดินทางไปในที่ต่าง ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่างออกไป ทั้งสภาพของอาวุธที่เป็นเพียงปืนอัดลมซึ่งโดยปกติไม่มีอำนาจรุนแรงถึงตายอันควรแก่การต้องถูกควบคุมอย่างเข้มงวดเพราะเกินความจำเป็นในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง การอนุญาตให้พาอาวุธในวัตถุประสงค์ที่ต่างกันเช่นนี้น่าจะมีเกณฑ์การพิจารณาที่แตกต่างไปจากการพกพาอาวุธปืนเพื่อป้องกันตัว ส่วนอาวุธปืนที่ใช้สำหรับล่าสัตว์จะไม่ขอยุติถึงในที่นี้เพราะมีกฎหมายที่ควบคุมในเรื่องนี้อยู่แล้วในพระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์สงวนฯ พ.ศ. 2535

แนวทางปรับปรุง กรณีพาทูรบินติดตัวเพื่อป้องกันตัว ต้องปรากฏเหตุจำเป็น ไม่ว่าจะด้วยหน้าที่เช่นเป็นตำรวจ หรือทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการขนส่งเงินหรือของมีค่าไปในสถานที่ต่าง ๆ หรือจำเป็นต้องมีการนำเงินจำนวนมากฝากเข้าหรือถอนออกจากธนาคารเป็นประจำ แต่ทั้งนี้ควรต้องมีหลักฐานการผ่านการอบรมการใช้อาวุธปืนเบื้องต้นเช่นเดียวกับการขอมิและใช้อาวุธปืนประเภทอาวุธปืนร้ายแรง

กรณีพาทูรบินกีฬา เช่นปืนอัดลม ติดตัวเพื่อฝึกซ้อม แข่งขัน เป็นการพาทูรบินไปด้วยวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน ทั้งคุณภาพความร้ายแรงของอาวุธปืนกีฬาก็ไม่รุนแรงทำให้ถึงตาย ดังนั้นการอนุญาตให้พาทูรบินอัดลมติดตัวจึงไม่จำเป็นต้องเคร่งครัดเท่ากับการขออนุญาตพาทูรบินติดตัวเพื่อป้องกันตัว แต่อาจกำหนดให้ใช้หลักฐานการเป็นนักกีฬายิงปืน หรือหลักฐานการเป็นสมาชิกสมาคม หรือสโมสรยิงปืนแทนเหตุจำเป็นในการขอพาทูรบินติดตัวได้

กรณีต้องการพาทูรบินติดตัวเป็นครั้งคราว กรณีนี้ควรให้ใช้วิธีขออนุญาตพาทูรบินติดตัวจากสถานีตำรวจในท้องที่ภูมิลำเนาของผู้ขอ ตามที่จะได้เสนอแนะในปัญหาข้อต่อไป

3. ปัญหาเกี่ยวกับการพาทูรบินติดตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเคลื่อนไหวในการใช้ชีวิตประกอบการทำงานอยู่นอกบ้านมากกว่าในบ้าน การมีอาวุธปืนเพื่อป้องกันบ้านที่อยู่อาศัยจึงไม่สำคัญเท่าการพาทูรบินติดตัวเพื่อป้องกันภัยอันตรายนอกบ้าน ในกรณีที่บุคคลไม่มีใบอนุญาตพาทูรบินติดตัวแต่จำเป็นต้องพกพาทูรบินออกนอกบ้านบางครั้ง อาจกระทำได้หากมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วนอันสมควรแก่พฤติการณ์ซึ่งเหตุจำเป็นและเร่งด่วนดังกล่าวจะถือว่ามีเหตุอันสมควรหรือไม่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงานเป็นสำคัญ

เหตุจำเป็นและเร่งด่วนมิได้เป็นข้อกำหนดตายตัว กรณีจะเป็นเหตุจำเป็นและเร่งด่วนหรือไม่ ต้องดูข้อเท็จจริงแต่ละรายไป ตามแต่ผู้วินิจฉัยแต่ละคนที่จะมีความเห็นและความรู้สึกที่ไม่เหมือนกัน เจตนารมณ์ของกฎหมายในกรณีนี้เพื่อที่จะให้กฎหมายมีความอ่อนตัวและยืดหยุ่นโดยให้เจ้าพนักงานสามารถใช้อดุลพินิจผ่อนผันตามสมควรโดยพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีตามความเหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติข้อผ่อนผันดังกล่าวกลับกลายเป็นช่องทางให้เจ้าพนักงานสามารถใช้อดุลพินิจในทางเลือกปฏิบัติเพื่อแสวงหาประโยชน์ใส่ตนโดยมิชอบซึ่งถือว่าเป็นการใช้บังคับกฎหมายในทางที่ผิดวัตถุประสงค์เป็นอย่างยิ่ง

แนวทางการปรับปรุง ผู้เขียนขอเสนอแนะว่า ควรกำจัดช่องโหว่ของกฎหมายในเรื่อง “เหตุจำเป็นและเร่งด่วนตามสมควรแก่พฤติการณ์” โดยการบัญญัติกฎหมายเป็นเงื่อนไขว่าถ้ามีเหตุดังกล่าวจริงควรให้บุคคลนั้นดำเนินการแจ้งความต่อเจ้าพนักงานในท้องที่ที่ผู้ขอมีภูมิลำเนา เพื่อทำบันทึกโดยกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่ผู้ยื่นจำเป็นต้องพาอาวุธปืนติดตัวไปอย่างละเอียดโดยกำหนดเวลาให้เสร็จสิ้นเหตุจำเป็นและเร่งด่วนดังกล่าวไม่ควรเกินกว่า 48 ชั่วโมง ทั้งนี้ถ้าพบบุคคลดังกล่าวพาอาวุธปืนติดตัวเข้าไปในท้องที่และวันเวลาที่นอกเหนือไปจากที่ระบุในบันทึก ฯ จะต้องถูกจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายโดยไม่สามารถอ้างเหตุจำเป็นและเร่งด่วนได้อีกไม่ว่ากรณีใด

ในส่วนของการอ้างเหตุจำเป็นและเร่งด่วนในกรณีเช่นนี้จะเป็นการหลบเลี่ยงกฎหมายในเรื่อง การขออนุญาตพาอาวุธติดตัวหรือไม่นั้น ผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์ใหม่นี้การขออนุญาตจะต้องเป็นกรณีฉุกเฉิน จำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง เพียงมีความจำเป็นต้องใช้สฆ่าเสมอจะไม่อนุญาตเพราะถ้าบุคคลนั้นรู้ตัวล่วงหน้าว่ามีเหตุจำเป็นหรือมีเหตุเป็นประจำต้องพาอาวุธปืนติดตัวก็ควรขอใบอนุญาตพาอาวุธปืนติดตัวตามปกติซึ่งมีกำหนดเวลาถึง 1 ปี แต่การแจ้งความทำบันทึกดังกล่าวข้างต้นต้องปรากฏกรณีฉุกเฉินไม่อาจขอใบอนุญาตได้ทัน และมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วนซึ่งเหตุจำเป็นและเร่งด่วนนี้มีช่วงเวลาจำกัดใช้ได้เท่าที่จำเป็น แต่ไม่เกิน 48 ชั่วโมงเท่านั้น ถ้าเหตุจำเป็นยังคงอยู่ ก็สามารถแจ้งเหตุต่อสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุด เพื่อขอบันทึกยินยอมให้พาอาวุธติดตัวไปได้อีกครั้ง ไม่เกิน 48 ชั่วโมง ซึ่งถ้าหากปฏิบัติได้ดังกล่าวแล้วก็เป็นการลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการเลือกปฏิบัติเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว อีกทั้งเป็นข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยว่าบุคคลใดพาอาวุธปืนติดในขณะนี้ และไปยังสถานที่ใดอันเป็นข้อมูลเพื่อป้องปรามอาชญากรรมได้ทางหนึ่ง

4. ปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขภายหลังการได้รับใบอนุญาต

ดังได้กล่าวแล้วว่า ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนมีอายุตลอดชีวิตของผู้ได้รับอนุญาตโดยมิได้มีมาตรการตรวจสอบใด ๆ ต่อมาอีก ในกรณีอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตแล้วถูกทำลายหรือสูญหายโดยเหตุใด ๆ กรณีผู้ได้รับอนุญาตย้ายถิ่นที่อยู่หรือถึงแก่ความตายแต่ไม่ได้แจ้งนายทะเบียนภายในเวลาที่กำหนดไว้ หรือกรณีใบอนุญาตสูญหาย เป็นอันตราย หรือลบล้างอำนาจไม่ออก ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนภายในเวลาที่กำหนดเช่นกัน แต่ปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตดังกล่าวมักจะละเลยไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติเพราะเห็นว่าโทษน้อย บุคคลทั่วไปไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจที่จะปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนไปแล้วเกิดเหตุการณ์บางอย่างขึ้นทำให้ผู้นั้นขาดคุณสมบัติที่จะมีและใช้อาวุธปืนต่อไป ทำให้ต้องดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาต

ดังกล่าว แต่ในความเป็นจริงการขาดคุณสมบัตินั้นมิได้รู้ถึงนายทะเบียนเจ้าพนักงานจึงไม่มีการดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาตแต่อย่างใด ซึ่งผลคือผู้นั้นสามารถยึดถือใบอนุญาตนั้นแม้ว่าจะขาดคุณสมบัติไปแล้ว ซึ่งหมายถึงว่าบทบัญญัติในมาตรา 65 – 67 เป็นอันใช้บังคับไม่ได้

ปัญหานี้อาจแก้ไขได้ด้วยการกำหนดอายุของใบอนุญาตเพื่อมิให้ขาดการตรวจสอบสภาพและคุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาตดังกล่าวในตอนต้น นอกจากนี้ยังควรแก้ไขด้วยการกำหนดโทษให้เหมาะสมดังจะได้กล่าวในปัญหาข้อต่อไป

5. ปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมของโทษ

เพราะการกระทำความผิดตามกฎหมายอาวรุปีนเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ผิดไม่ใช่เป็นความผิดในตัวเอง การกระทำผิดบางครั้งไม่ได้เกิดจากเจตนาร้าย แต่ก็ต้องถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด คือ จำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งไม่ได้มีผลดีตามกฎหมายการลงโทษหรือมีส่วนช่วยเหลือให้สังคมดีขึ้นแต่ประการใด

แนวทางปรับปรุง ควรกำหนดโทษให้มีความหลากหลาย เช่นอาจกำหนดให้มีการเพิ่มการใช้วิธีการเพื่อคุมประพฤติ ซึ่งสามารถกำหนดวิธีการลงโทษได้อีกหลายประการ เช่น การกำหนดจำนวนชั่วโมงในการทำประโยชน์ให้สาธารณะ หรือกำหนดวิธีการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อศาลจะได้สามารถเลือกให้เหมาะสมกับสถานะของบุคคลและสภาพการกระทำผิดได้

นอกจากนี้ยังอาจเพิ่มเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิในการมีและใช้อาวรุปีนด้วยการอนุญาตให้มีการเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวได้เมื่อผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดภายหลังการได้รับใบอนุญาตนั้นแล้ว ซึ่งเมื่อดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวต้องมีมาตรการรองรับต่อไปอีก คือ

1. ให้เวลา 90 วัน ในการดำเนินการโอนหรือขายให้แก่บุคคลที่มีคุณสมบัติในการขออนุญาตมีหรือใช้อาวรุปีน
2. กรณีที่ไม่สามารถหาผู้รับโอนหรือผู้รับซื้อได้ เจ้าพนักงานต้องนำปืนที่มีปัญหานั้นออกขายทอดตลาดนำเงินมาให้กับเจ้าของอาวุธปืน ทั้งนี้โดยใช้บทบัญญัติ มาตรา 67 โดยอนุโลม

ผู้เขียนไม่ขอเสนอแนวทางให้รับอาวุธปืนนั้นเพราะ ประการแรก อาวุธปืนนั้นเป็นอาวุธปืนที่มีทะเบียนถูกต้องแล้วมิใช่อาวุธปืนผิดกฎหมายอันสามารถรับได้ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 และมาตรา 33 อาจถือเป็นการรุกรอนสิทธิของประชาชน และประการต่อมาคือ รัฐไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะรับซื้ออาวุธปืนนั้นคืนด้วยในความเป็นจริงรัฐไม่มีกองทุนสำหรับการรับซื้ออาวุธปืนดังกล่าว การบังคับขายทอดตลาดนำเงินคืนให้แก่เจ้าของจึงน่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุด

นอกจากข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพระราชบัญญัติอาวุธปืน ๗ พ.ศ.2490 ในแง่ของกฎหมาย ดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนยังมีข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องอีก 3 ประการ ดังนี้

1. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการควบคุมอาวุธปืน

1.1 การห้ามมิให้ประชาชนมีอาวุธปืนไม่ใช่วิธีที่ทำให้อาชญากรรมหมดไป เนื่องจากการประกอบอาชญากรรมสามารถใช้อาวุธอื่นเป็นเครื่องมือทดแทนได้ เพียงแต่อาวุธปืนจะมีอำนาจในการทำลายล้างและให้ผลต่อชีวิตได้มากที่สุด นอกจากนั้นการห้ามประชาชนมีอาวุธปืนยังเป็นการรุกรอนสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนอีกด้วย

1.2 ควรเร่งปราบปรามอาวุธปืนผิดกฎหมาย (ปืนเถื่อน) มากกว่าอาวุธปืนมีทะเบียน เนื่องจากอาวุธปืนที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรมส่วนใหญ่มักจะเป็นอาวุธปืนเถื่อนที่ไม่สามารถควบคุมได้ ส่วนอาวุธปืนมีทะเบียนจะถูกควบคุมด้วยบัญชีของทางการอย่างใกล้ชิด การนำอาวุธปืนที่มีทะเบียนดังกล่าวมากระทำความผิดจะถูกติดตามจับกุมได้ง่ายอยู่แล้ว นอกจากนี้ควรมีการจัดเก็บสถิติข้อมูลอาวุธปืนมีทะเบียนถูกต้องที่นำไปประกอบอาชญากรรมด้วย เพื่อใช้วิเคราะห์หาความเกี่ยวพันของอาวุธปืนและอาชญากรรม สำหรับใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืน ซึ่งจะต้องพิจารณาไปถึงการกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับอนุญาตด้วย

1.3 การปรับปรุงประสิทธิภาพและความแน่นอนในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมไปถึงหน่วยงานที่ครอบครองควบคุมอาวุธสงคราม จะต้องดำเนินการจับกุมอย่างมีประสิทธิภาพ และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายให้ได้ทุกราย

2. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติ

2.1 ผู้จะได้รับอนุญาตควรต้องมีความรู้เกี่ยวกับอาวุธปืน ข้อกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืน รวมถึงทดสอบการใช้อาวุธปืนด้วย จึงควรเพิ่มเงื่อนไขให้ผู้ขออนุญาตต้องผ่านหลักสูตรการอบรมเบื้องต้นในการใช้และรักษาความปลอดภัยในการใช้อาวุธปืน (Take Course) ก่อน ซึ่งอาจเป็นการอบรมโดยหน่วยงานของรัฐ เช่น สนามฝึกยิงปืนต่าง ๆ โดยขอความร่วมมือจัดอบรมเป็น Course ลั้น ๆ ซึ่งใช้เวลาไม่กี่ชั่วโมง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ารับการอบรมได้ฟรี

2.2 ควรต้องกวดขัน ตรวจสอบ จับกุมผู้พกพาอาวุธปืนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งให้เพิกถอนใบอนุญาต แก่ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตแต่มีความประพฤติไม่เหมาะสมอันอาจกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการเสนอเพิกถอนใบอนุญาตได้และหากผู้ได้รับอนุญาตต่อมาเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มีอาชีพและรายได้ที่แน่นอน ก็จะต้องนำอาวุธปืนมาคืนแก่นายทะเบียนด้วย เพื่อดำเนินการต่อไป

2.3 กรณีเกิดคุณสมบัติที่ต้องห้ามในภายหลัง ควรมีมาตรการเรียกอาวุธปืนเพื่อดำเนินการแก่ทายาท หรือใช้วิธีการขายทอดตลาดให้แก่เจ้าของอาวุธปืน โดยใช้วิธีการบังคับคดีทางแพ่งเพื่อมิให้เป็นการรื้อถอนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในส่วนของสิทธิทางทรัพย์สินตามกฎหมายแพ่งและทางราชการถือว่าอาวุธปืนเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งของบุคคล

2.4 ให้มีระบบการจัดเก็บข้อมูลประวัติของผู้ขออนุญาต คุณลักษณะเฉพาะของอาวุธปืนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมติดตามสอบสวนหาผู้กระทำความผิดที่ใช้อาวุธปืนได้ง่ายขึ้น

3. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับบทเฉพาะกาล

แนวทางที่ผู้เขียนได้นำเสนอนี้ ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการที่เคยมีมาเป็นอย่างมาก แต่น่าจะก่อให้เกิดผลในทางที่เป็นประโยชน์มากขึ้น อย่างน้อยก็ทำให้มีการควบคุมได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น สำหรับบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตมาแล้วการจะเพิกถอนเสียเพื่อให้ยื่นคำร้องขออนุญาตใหม่ย่อมไม่เป็นการสมควร ทั้งไม่มีเหตุแห่งการเพิกถอนที่เป็นธรรม ดังนั้นจึงควรมีบทเฉพาะกาลที่ถือเป็นข้อยกเว้นให้ผู้ที่มีใบอนุญาตอาวุธปืนก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับสามารถใช้ใบอนุญาตเดิมต่อไปได้ แต่ให้มาขึ้นทะเบียนเพื่อลงสารบบแบบใหม่ ซึ่งในวันที่นำอาวุธปืนมาขึ้นทะเบียนใหม่นั้นจะได้มีการตรวจสอบบันทึกไว้เป็นหลักฐานทางทะเบียนต่อไป ส่วนบุคคลที่ละเลยไม่นำพาที่จะมาขึ้น

ทะเบียนแบบใหม่ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือเพิกถอนใบอนุญาตแต่อย่างใด เพียงแต่จะมีผลต่อการขอใบอนุญาตพาอาวุธปืนติดตัวในครั้งต่อไปเท่านั้น

จากที่ได้วิเคราะห์ศึกษามาแล้วทั้งหมด ผู้เขียนขอสรุปว่ากฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทยในปัจจุบันหากพิจารณาจากพระราชบัญญัติอาวุธปืน ๗ พ.ศ. 2490 ถือได้ว่ามีการควบคุมแบบกึ่งเสรี เพราะการอนุญาตให้บุคคลมี ใช้ และพาอาวุธปืนติดตัวได้นั้น กฎหมายอาวุธปืนที่ใช้บังคับอยู่นั้น กำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตไว้แบบรวม ๆ ขาดการตรวจสอบอย่างจริงจังมีความยืดหยุ่นในการตีความ ให้สิทธิบุคคลทุกคนที่มีคุณสมบัติตามกฎหมาย การพิจารณาอนุญาตขึ้นกับดุลพินิจของเจ้าหน้าที่เสียส่วนใหญ่ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน แต่การควบคุมความเข้มงวดหรือเสรีมิได้เกิดจากตัวบทกฎหมายที่ใช้บังคับหากขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐมากกว่าที่จะเป็นตัวกำหนดว่าขณะนี้บ้านเมืองเกิดความไม่สงบเรียบร้อยแก่ประชาชนมีการใช้อาวุธปืนประกอบอาชญากรรมมากโดยเฉพาะอาวุธปืนเถื่อนรัฐก็ออกนโยบายควบคุมเข้มงวดสำหรับคนที่บุคคลใดขอมีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง แต่ในเรื่องของอาวุธปืนเถื่อนรัฐกลับมีนโยบายให้ประชาชนที่มีอาวุธปืนเถื่อนมาแจ้งขอขึ้นทะเบียนเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายภายในกำหนดก็จะไม่มีโทษ ซึ่งเห็นได้จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายอาวุธปืนมาหลายครั้ง

ดังนั้น กฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทยในปัจจุบันไม่อาจที่จะนำการควบคุมระบบเข้มงวดมาบังคับได้เนื่องจากการที่รัฐยังไม่สามารถปราบอาวุธปืนเถื่อนได้หมดและประกอบกับหากผู้กระทำความผิดรู้ว่าขณะนี้ประชาชนไม่สามารถมีอาวุธปืนที่ถูกต้องตามกฎหมายได้แล้วก็จะช่วยโอกาสที่ว่าประชาชนไม่มีอาวุธปืนเทียบเท่าตนเอง ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวและกล้ายิ่งขึ้น อีกทั้งรัฐยังไม่เห็นหลักประกันการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับประชาชนได้ และถ้าหากนำการควบคุมระบบเสรีมาใช้ก็ทำให้การควบคุมอาชญากรรมเป็นไปได้ยากขึ้นเพราะเนื่องจากการที่ประชาชนคนดีและไม่ดีต่างมีอาวุธปืนทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องรัฐไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากสังคมบ้านเมืองเรามีความแตกต่างของระดับจิตใจและฐานะของบุคคลในสังคมไทยมีมาก ประชาชนขาดความรับผิดชอบ ไม่มีระเบียบวินัย ซึ่งไม่เป็นผลดีกับสังคมไทยแต่อย่างใดที่จะนำระบบดังกล่าวมาบังคับใช้

ผู้เขียนวิเคราะห์แล้วเห็นว่าควรกำหนดนโยบายในการควบคุมอาวุธปืนในระดับปานกลาง แต่ใช้การสร้างกลไกทางกฎหมายให้เป็นตัวควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนแทนการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานให้มากที่สุด คือการเปิดช่องให้บุคคลสามารถมีและใช้อาวุธปืนได้กว้างขวางขึ้น แต่กำหนดเงื่อนไขในการมีและใช้ทั้งก่อนและหลังให้รัดกุมมากขึ้นและเป็นระบบมากกว่าเดิม โดยเฉพาะระบบการจัดเก็บข้อมูล การตรวจสอบประวัติ และมาตรการการลงโทษที่เหมาะสม

การปล่อยให้ประชาชนมีและใช้อาวุธปืนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายนับว่าสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานทางสิทธิมนุษยชนในด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน เพราะประเทศไทยยังไม่สามารถควบคุมอาชญากรรมและการใช้อาวุธปืนเถื่อนประกอบอาชญากรรมได้อย่างน่าพอใจ การควบคุมมิให้ประชาชนมีอาวุธปืนในครอบครองอย่างเข้มงวดเท่ากับสนับสนุนให้ประชาชนซื้อหาอาวุธปืนเถื่อนมาใช้ป้องกันรักษาตนแทน ซึ่งจำนวนอาวุธปืนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบได้ ดังนั้นการยอมให้ประชาชนสามารถขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนได้อย่างไม่จำกัดจำนวนจึงน่าจะสามารถป้องกันและลดอัตราการครอบครองอาวุธปืนเถื่อนของประชาชนได้ระดับหนึ่ง ส่วนที่ว่าประชาชนมีอาวุธปืนแล้วก็จะทำให้สังคมมีอาชญากรรมเพิ่มขึ้นนั้นมองในแง่หลักการและเหตุผลแล้วไม่น่าจะเป็นเช่นนั้นเพราะหากเป็นอาชญากรรมที่ใช้อาวุธปืนที่มีการบันทึกไว้ตามกฎหมาย รัฐสามารถตรวจสอบบุคคลและอาวุธปืนที่กระทำความผิดได้อย่างแน่นอน อีกทั้งการประกอบอาชญากรรมที่ใช้อาวุธปืนนั้นกฎหมายอาญาก็มีบทลงโทษที่หนักขึ้นสำหรับผู้กระทำความผิดดังกล่าวอยู่บ้างแล้วในบางส่วน ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการแก้ไขบทลงโทษทางกฎหมายอาญาเพิ่มหมวดความผิดที่มีการนำอาวุธปืนมาประกอบการกระทำความผิดขึ้นให้มากกว่าเดิมก็จะเป็นผลดีอีกทางหนึ่งในการควบคุมอาชญากรรมที่จะนำอาวุธปืนมาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด